

Halkevi *Şehrinin*
İstanbul

İNAN

TRABZON HALKEVİ KÜLTÜR DERGİSİ

İki Ayda Bir Çıkar

İÇİNDEKİLER:

Milli Egemenliğimizin çağları	Abdullah Gânel
Kalkınmanın tek yolu	Muzaffer Korlu
Eski Ramazanlar	Nesib Yağmurdereli
Tarihte İktisadi Trabzon	Kemal Peker
Ortakçılık	D. Y. İ. D.
Birköy (Şiir)	MU-SA
Beşik ve Tabut	Yolcu
Tabzon ansiklopedisi	
Anneye Mektup (Şiir)	Niyazi Özzaim
Trabzon nasıl alındı	Mahmut Kemal Yanbeğ
Cennete doğru	Niyazi Özzaim
Trabzon uğircılığı üzerinde çalışmalar	Yahya Becan
Çam ve insan	Hulusi Sürmen
İstiklâl harbi	S. Ayata
Makascı	Sevim Sürmen
Öğünme	Yusuf Ziya Ortaç
Köy türküleri	Cevdet Alap
Cemiyet	Münir Melâl
Halkevi haberleri	

Yıl : 3

25 kuruş

Yıllık seri sayı

25

TARİH KÜ

İNAN

TRABZON HALKEVİ KÜLTÜR DERGİSİ

Yıl : 31

TEMMUZ

19467

Yeni seri sayı 125

Millî Egemenliğimizin çağları

Yazan : ABDULLAH GÜNEL

Egemenliğin kaynağı kuvvet ve kudrettir. Bu kuvvet hakikatte topluluktan doğmuş, fakat bu menşe, yani topluluk her zaman ona sahip olmamış ve onu kullanamamıştır. Ekseriya reis hükümdar denen bir şahısta kendini göstermiş ve toplanmıştır.

Bu ilk şahısdan türeyen bir hanedanın elinde, mahsus kaide ve kanunlar nizamı altında ve bu sistemi destekliyen kudret ve kuvvetin payidar olduğu süre içinde şahıstan şahısa intikal ederek zincirleme devam etmiş gitmiştir.

Bu sistemde hüküm ve icra etmek kuvveti hükümdarın şahsında ne kadar çok toplanırsa, ona

bağlanan bütün teşkilâtın da o kadar mükemmel işliyeceği tasavvur edilir ve hükümdar tabiat üstü bir varlık. Emirleri ilâhî ve esrarlı mahiyeti haiz bir mabut tahayyül ediliirdi. Hulâsa, insanlar kurdukları hükümetin hakimiyetini kendi topluluklarından çıkardıkları halde bir takım vehim ve hayaller dolayısıyla içlerinden baş yaptıkları birine kayıtsız şartsız teslim ederek onun keyif ve iradesine canlarını, mallarını bırakarak boyun eğmişler ve bunu alem nizamının temeli saymışlardır. Hatta 18 neî asır filozofları bile hükümdarın allahlık sıfatına halkı inandırmaya çalışmışlardır.

600 kûsûr yıl önce kurulmuş

osmanlı devletinde de bu iş böyle başlamış ve böyle gelişmiştir. Osmanlı Türk devletinde diğer Türk devletlerinden fazla tek adam hakimiyetine başka cihettende önem verilmiş ve bu hakimiyetin hanedan arasında dahi inkısamına katıyen müsamaha ve müsaade edilmiyerek padişahların kardeş ve avlat katli meşru sayılmış, padişahlık mevkiine bir gölgenin bile siklet vermesine tahammül edilmemiştir. Devletin birliğini korumak bakımından o zaman için bunun faydası görülmüşse de bu uğurda insanî hislerden bile ne kadar uzaklaşıldığı meydandadır. Böylelikle, erişilmez yükseklikte hünkâr ve onun çevresinde de kapu kulları ve reayadan ibaret bir alem teşessüs etmiş oldu.

Padişahların bu hudutsuz mutlakiyeti, devletin azameti devrinde pürüzsüz devam etmiştir. Hükümdarlarda tereddidi başlayınca ellerinde bulundurdukları kudreti bazan çılgınca kullanırlar. Bazanda saray kadınlarına saray ağalarına, yentçeri zorbalarına kaptırmışlardır. Bu üç zümrenin arasında kanlı ihtiraslara mevzu olan hakimiyet milletten hiç bir müdahalesi olmadan kullanılmış ve memleket felâketten felâkete sürüklenip gitmiştir.

18 nci yüzyıl sonlarında başlayan islahat, hakikatte padişahın tuhafiyli anasirdan yakasını kurtarıp dizginleri mutlak ve rakipsiz surette ele almasını temin etmeye matuftu. Fakat Avrupanın her bakımından gittikçe belirmeye başlayan üstünlüğü ve bu üstünlük ve medeniyetin tepkisi zararı olarak osmanlı aleminde de kendini hissettirmiş islahatın yavaş yavaş daha şümüllü olmasına sebep olmuş ve sırasile tanzimat ve birinci meşrutiyet devirlerinin doğ-

masına yol açılmıştır aşağı yukarı 100 senedenberi başlamış bulunan bu yeni hareketin hedefi padişahlığın keyfi ve mutlak idaresini milletin kakarile ve iradesiyle hudutlandırarak bir muvazene kurmak idi. Bu alanda atılan ilk adımlar yeter derecede başarı sağlayamamışsa da memleket idaresinde millet sözünü hesaba katmak ve onun idaresine boyun eğmek lâzım geldiği gerçeği de anlaşılmiş oldu iş bu safhaya geldikten sonra mutlak idare ile millet arasında gizli ve aşıkâr bir savaş başladı. 1908 e kadar milli iradenin gittikçe ağırlaşan baskısı altında ikinci Abdülhamit, meşrutiyeti kabul etmeğe mecbur bırakıldı

1908 meşrutiyetinden sonra geçirdiğimiz hadiseler malûmdur.

Bu devrin yürekler acısı ve ibretle temaşaya değer faciaları arasında osmanlı anasirinin süratle çözülmeye başlaması ve imparatorluğun tamamen parçalanması hazırlayan sebeplerden ziyade içimizde görülen ayrılık yani fırkacılık felâketine ve bu ayrılıktan doğan tehlikeler ve memleketin başına gelen hadiseler üzerinde dikkatle durmak ve ibret almak icabeder.

Memleketi daha fazla hür kılmaya ve daha iyi idare edeceğimiz diye başlayan fırka kavgaları, alevlenen kör ihtiraslara, imparatorluğa beraber az kalsın her şeyi, hatıta milli varlığımızı dahi yok edecekleri bu müthiş tehlike anında, bu ölüm dirim dakikasında Türkiyenin varlığını tek şey kurtardı bu da geçen hadiselerden ibret alınarak ve milli birliğe dört elle sarılarak girişilen hareket ve bu harekette görülen yeni sistem ve değişen ruh tur.

Bu anda Türk milleti ta bağındanberi sırasile mukadder tekâmül safhalarını geçiren yeni bir merhaleye vasil olmuştu. Artık bu merhalede yalnız kendi varlığından ve kendi iradesinden başka bir şey düşüncecek değildi. Bunun içinde tam bir serbestiye malik ve her şey hakimdi. Mustafa Kemal milletin böyle bir olgunluk çağına vardığını gördükten sonra onu siyasi teşkilâtı bakımında da tamamlamak üzere Halk Partisini kurmuştur. Fakat bunun bir sınıf ve bir zümre menfaatinı gözetler bir parti olmayıp bütün milleti içine alan vatanşumul kıymeti haiz ve milli gücü birleştirici bir parti olmasına bilhassa dikkat etmiş ve önem vermiştir. Bu suretle kurulan C. H. P. milli egemenlik şartları içinde en olgun, en son bir teşekkül olduğu gibi vatan, millet menfaatlarını da en geniş ihata ile kavriyan en büyük yetgi ve kudretle gerçekleştiren bir parti olmuştur.

Ruhunda, birlik ve beraberlik tilsimi bulunan Cumhuriyet Halk Partisiyle milletin bütün kudret ve kabiliyetlerini toplamak temin edilmiş ve millet hükümraniği hakiki olarak sağlanmıştır. Bütün bu gelişme safhalarına bakarak Türk milli egemenliği yolunda varılan bu son olgunluk çağının ancak Cumhuriyet Halk partisi teşekkülüyle varılmış bir netice olduğu meydana çıkar. Binaenaleyh bundan sonrada gerek demokrasi alanında ve gerek diğer sahalarda en tabii tekâmül bu yolla olacak ve Türk milletine mukadder bulunan refah ve yükseliş bununla mümkün olacaktır.

25 senedir tarihimizde hiç görünmemiş devir ve irade temizliğiyle dünyanın en çılgın ve karışık bir devrinde yalnız milli selameti gözlüyerek memleketi sevk ve idare eden eriştiğimiz işe, bu egemenlik çağı ve bu çağın açıcısı ve koruyucusu olan C.H.Partisidir ve hükümetidir.

Kalkınmanın tek yolu

Yazan : MUZAFFER KORLU

Her karış toprağı binlerce şehit kaniyle sulanmış, her zerresi nice bahadır bahasına kazanılmış bu kutsal toprakların taşından, toprağından, sağından ve solundan, dört köşe ve dört bucağından yükselip gelen ses, Türklüğü ve Türk kalıcağı şüphe götürmez bu memleketin gözlerinin daha iyi, daha güzel de olduğunu belirtmekte, daha çok ilerlemek, daha çok yükselmek ihtiyacı ve arzusunu haykırmaktadır.

Evet gözlerimiz daha ileride, gönlümüz daha yükseklerde, ve daha güzeldedir.

Uzun yılların ve asırların ihmaline uğramış, bir sürü iyakatsizinin hasıs ve iğrenç emelleriyle baltalanıp durmuş memleketimizi her sahada kalkındıracak yükseltecek ve güzelleştireceğiz. İsteğimiz tek cümle ile mamur vatan, aydın ve olgun kafalı, ileri ve zengin vatanıdır.

İçimizde bu arzu belirдикten, kafamızda bu ülkü yer aldıktan sonra, girdiğı her imtihandan başarıyla çıkmış, tuttuğı ve güttüğü her dâvayı halle muvaffak olmuş bir milletin bunu başaramıyacağına imkân var mıdır ?

Ancak daha iyiye, daha güzelle varmak, Vatani mamur, Vatanı dağı, aydın ve zengin kılmak için elzem şartları üstün bir hassasiyet ve titizlikle derleyip toplamak, kıy-

metlere lâyık oldukları değer ve mevkileri vermek, herhangi bir işte ehliyeti görülmiyenleri lüzumsuz yere bir hatır, bir gönül almak için kıymetler arasına sokmamak, değerlerin üstüne çıkarmamak ve bütün kıymetleri devşirip yerinde kullanmak zaruretinde olduğumuzu asla unutmamalıyız. Ve yine unutmamalıyız ki, herhangi bir vatandaşın yürütüp götüremediğı bir işi daha iyi yürütüp götürecektir kimselere bırakması; kültür ve kabiliyetleri kendinden yüksek olanları, kendinden üstün görmesi hepimizin riayet edeceğimiz şaşmaz bir kalde olmalıdır. Memleket sevgisi, vazife aşkı, Vatanı hakkı bunu amirdir.

Kanaatimizce böyle hareket etmemek kendini bilmemek demektir. Kendini bilmeyen, kendi kabiliyetini ölçemeyen kimselerin, desinler diye kabullenecekleri memleket ve millet işlerini faydalı bir şekilde yürütemeyecekleri tabii değıl midir?

İsteğimiz ve hedefimiz: mamur vatan, aydın ve olgun kafalı, zengin vatandaşdır. Bunun içinde kıymetleri devşirip toplamak, yerinde kullanmak, hatır ve gönüle bakmamak, işe adam bulmak gerektir.

Kalkınmanın tek yolu budur.

Muzaffer KORLU

Eski Ramazanlar

Yazan : NESİB YAĞMURDERELİ

Eski Ramazanların eski hayatımızdaki yeri çok mühimdir. Bu günün nesli, bu ayın eski kudsiyetinden ve millî anelerinden tamamiyle habersizdir. Eski ramazanlar şimdi birer hatıra halinde ve yalnız eski neslin hafızalarında ve dağınık bir kaç edebi yazıda yaşamaktadır.

Eski içtimai hayatımızın en tipik bir safhası olan eski ramazanları bütün hususiyetleriyle, bir kitap halinde toplamak çok yerinde bir hizmet olur. Biz bu mevzu üzerinde, meşhur ediplerimizin eski yazılarını 'Yeniyol' da toplarken ileride meydana gelecek böyle kitapta hem malzeme hazırlamak, hem de, herbiri bir eski mecmua ve kitabda unutulmuş bu değerli yazıları bu günkü nesle tanıtmak istedik.

Eski ramazanlara ait bu bir kaç satırı yazarken, merhum Selim Nüzhet Gerçek'i rahmetle anmayı bir borç bilirim. Karagözü, ortaoyunu, bilhassa İstanbulun eski ramazanlarını, mahyayı, iftar sofralarını, hülâsa eski eğlence hayatımıza, eski ramazanları, onun kudretli kalemi, nisbeten, yakın tarihin koynundan çıkararak tesbit etmişdir.

Bu gün, poturlu, muşamba fenerli, kalın iri sapalı bekcileriyle, titrek, yanık sesli manicileriyle, boşluklara asılmış gibi duran mahyaları ve karagözleriyle tamamiyle tarih-

leşen eski ramazanlar eski hayatımızın en dikkate değer bir safhası idi.

Eski ramazanlar 'On bir ayın bir sultanı' olarak karşılanırdı. Mahcup olunacak bir misafiri ağırılıya mamak endişesiyle en küçük teferriyat bile ihmal edilmez, mümkün olan her fedakârlıktan çekinilmezdi. Mutbaklar şaşılacak bir bollukla dolup tağan, mütevazi yemek sofraları mükellef ziyafetler halini alırdı.

Eski ramazanlar ruhları temizliyen bir ilâhi kaynaktı. Filhakika derin ve mutlak bir itikatla bir varlığa inanmak nekadar ulvi ve ne kadar iç açıcı idi. Bu inanış dua ve niyaz halinde mümin kalplerinden— bir buhurdanın dumanları gibi— yükselir ve sanki geniş kubbeleri delerek nihayetsiz boşluklarda kaybolurdu.

Her sınıf halkın eski ramazanlardan beklediğı şeyler vardı. Çocuklar ramazanı mahyayı, karagözü manicisi ve davulu için sever ve beklerlerdi. Orta yaşlılar ve ihtiyarlar için bu ay bir feragat ve nefis terbiyesi ayı idi. Fakirlerin ise karnı doyar, sırtları giydirilir, yüzleri güldürülürdü.

Eski ramazanlar güvercinlerin kanad sesleri, çınarların yaprak hışıltıları, güzel sesli müezzinlerin ezan sesleri, mermer avluların haşmetli sükûtu içerisinde dalgalanıp

sönen müminlerin ayak sesleri ve nihayet piring musluklardan mermer taşlara boşanan su sesleri içerisinde gelir, davul ve top sesleriyle giderdi.

Ben, zaman zaman ecdat yadigarı olan bu eski ramazanları hatırlar ve derin, loş bir hasretin benliğimi sardığını duyarım.

Eski ramazanlarla beraber mahyacılıkta bu gün unutulmuş yahut eski debdebe ve ihtişamını kaybetmiş bulunmaktadır. Tam manasiyle bir Türk sanatı olan mahyacılık, bilhassa camileri ve minareleri bol olan İstanbul'un ramazan gecelerini bir şehrayin haline getirdi.

Eski ramazanlarda gündüzlerin ve gecelerin hayat tarzları birbirinden tamamiyle ayrı idi. Gecelerin, ta sahura kadar devam eden çeşitli eğlencelerine ve her taraftan taşan umumi zevk ve neşesine bedel gündüzler ibadet ve istirahatla geçirilirdi. Umumi bir rahavet gündük faaliyetleri adeta felce uğrattı. Resmi daireler ve mektepler öğleye kadar tatil yapar ve öğleden sonraki çalışmalarından da pek istifade edilmezdi. Gecelerin çeşitli eğlenceleri içerisinde Bektaşî fıkralarının ve Nasreddin hoca hikâyelerinin de rolü ve mevkiî büyüktü.

Ramazan ibadetleri adetâ başka türlü bir ruhaniyet havasıyla dolup taşardı. Güzel sesli hafızların

büyük kubbelerde çınlayan sesleri mümin ruhlarından bütün kötülükleri sanki bir anda silerdi.

Ramazân, iftar sofraları ve sadakat fitriyle, her şeyden evvel bir içtimai yardım ayı idi. Zenginler bütün ramazan boyunca fakirler için iftar sofraları kurarlardı. Bu sofralarda mahallenin ve semtin fakirleri, evlerinde bulup yiyeceklerini yerlerdi. Sadakat fitri ise daha geniş nisbette bir yardım vesilesi teşkil ederdi.

Orucun makbul olması için zenginlerin, fakirlere — bayram namazından sonra — vermeleri icap eden bu sadaka, bütün aile fertleri hesaba katılarak verileceğinden, kalabalık nüfuslu şehirlerde pek kaibarık bir yekûnu bulurdu; fakat bütün tarihimiz boyunca bu yardım teşkilâtlandırılmamış ve bu büyük paralarla içtimai yardım müesseseleri kurulamamıştır. Cumhuriyetten sonra bu sadakanın hava kurumu ile kızılây ve çocuk esirgeme kurumu gibi hayır müesseselerine verilmesi esas kabul edilmiştir ki gayet isabetli ve yerinde bir karardır. Yalnız bu yardımı daha umumileştirip hayır müesseselerine verilmesini bir anane haline getirmek ve büyük yekûnlara baliğ olan bu dini ve milli sadakayı heder olmak, tan kurtarmak lâzımdır.

Nesib Yağmurdereli

Tarihte

İktisadî

Trabzon

Yazan : KEMAL PEKER

Trabzon şehri deniz üzerinde'dir, şehrin duvarları gerideki dağ eteklesine kadar varıyor. Şehrin bir tarafında küçük bir nehir akıyor, şehrin suru gayetle kuvvetlidir, şehrin etrafında bağlar, bahçeler mebzuldür. Burası hakikaten görülmeğe değer bir yerdir. Çünkü şehre gelen bütün mallar burada satılıyor. Denize yakın bir yerde sağlam duvarlarla çevrilmiş iki kale vardır. Bunlardan biri Venediklilere, biri Cenevizlilere aittir, her biri de bu kaleleri imparatorun muvafakatine kurmuştur. S:76 80.

Mabeyincinin Timur nezdinden dönüp Trabzondan İstanbul'a varışı da şu suretle anlatılmaktadır.

«Eylülün 17 nci günü Trabzona vardık. Fındık yüklü bir gemi İstanbul'a gidiyordu hava müsait olmadığı için gemi Trabzonun garbında altı mil mesafede olan "Platon'dan" (şimdiki Pulathane), geri dönmüştü. Biz de deniz yolculuğu için hazırlandık ve sandala binerek gemiye doğru yol aldık. Gemi (Meser Nicolos Cojan) adlı bir kaptanın idaresinde idi. Kaptan bizi almağa razı olduğundan biz de hemen ge

miye girdik ve 25 gün zarfında İstanbul'a vardık.»

Onbeşinci yüzyıl:

Osmanlı imparatorluğunun servet ve refah seviyesinin en yüksek zirveye ulaştığı 1520-1566 yıllarında dünya milletlerinin Karadeniz ve Trabzon'la ticarî münasabetsizleri de çok ileri götürülmüş bulunmakta idi.

Orta çağın sonu olan bu devirde, dış ülkelerle mühim ticaret muahedeleri akdedilmmişti. Bu arada polonyalı meşhur tarihçi «VV Aliszevvki» nin (Kuvvet ile scizden inad ile uysallıktan, şiddet ile tahlıktan, sessizlikle şevkatten mürekkep bir tezat halitası olarak tavsif ettiği kötü bir çiftçi, fakat hilkaten ticarete mübadele ve küçük sanayi usulüne meclup Çarlık Rusya) ile 1515 yılında ilk Karadeniz ticaret muahadenamesinin yapıldığını görmekteyiz.

Onaltıncı yüzyıl:

Bu asra ait derlenen materyal ve vesikalar arasında ticarî bakımdan en önemlisi 1675 yılında büyük Britanya ile yapılan ticaret muahedesi olarak ele alınabilir.

1809 Yılında yenilenen bu anlaşmanın dördüncü maddesinde . (Eski münakit ahitname şartlarına uygun «Karadeniz İticareti senedi misillü» yeni bir anlaşma yapıldığı beyan olunur .) kaydını bulmaktayız .

Onaltıncı asırda Trabzonun Avrupa ile İthalât ticareti pek az idi . İhracatı ise toprak maksullerinin başında fındık gelmektedir .

Onyedinci yüzyıl:

Trabzonun İktisadî tekâmülü hiç şüphesiz yokki, kara ve deniz yollarının burada toplanıp dokuzuncu ve onbirinci asra kadar ekonomik inkişafın en gelişmiş devrini yaşamış bulunan Bizans İmparatorluğunun da büyük bir antrepoşu olmasından ileri gelmekte idi.

İpek yolunu Karadenizden İstanbul'a bağlayan Trabzonun cihan ticaretini asırlar boyunca ileri götürmesinin yegâne amili deniz ticaretindeki yelkenli gemilerdi, diyebiliriz.

1782 Yılında devleti aliyet Osmanlı ile Rusya çarlığı arasında Beyoğlunda Bağ köşkünde akdolan 81 maddelik ticaret muahedelerininin 47 nci maddesiyle bu asrı tamamlıyoruz.

Madde 47 — Memaliki Osmaniyede meyvanın kesretli vaktinde Rusya sefatini gelip fındık, incir, üzüm vesaire bu makule meyvanın İştirasına mezun olup işbu ahitnamenin muktezası üzere resmi gümrüklerini eda eyledikten sonra tahmil ve nakil eylemelerine bir türlü mümanaat olunmaya.» denilmektedir.

Onsekizinci yüzyıl:

Bu asırda akdedilen Karadeniz ticaretine ait muahedeler tetkik edildiğinde görülürki, zirai mahsulelerimizin sevkinde yüzde 12 ve İthal edilecek eşyadan yüzde 5 gümrük resmi alınması takarrur etmişti. Bu tarihten sonra Trabzon çarşısı da adeta bir Avrupa meşherina dönmüş bulunmaktaydı.

Onaltıncı, onyedinci yüzyıllarda Trabzonun önemli İhracatına mukabil 18 nci asırda külliyetli miktarda yünlü, İpekli, sırmalı kumaşlar kadife ve kürk İthaline başlanılmıştı. Bu İthalâta karşılık Fransa kralı Lui ile yapılan ticari anlaşmanın bir maddesi:

“Fransa devletinden iki veya üç kıt'a sefaın gelip zikrolunan meyvedan yani, incir ve kuru üzüm ve fındık ve meyva envaından her ne ise İştirâ edilmesi.» hükmünü İhtiva otmekte idi.

Onsekizinci asrın Trabzonunu 1869 yılında Fransa hükümeti namına Şark vilâyetlerinde bir tetkik gezisi yapan Theophile Deyrolle'nin bu seyahatına ait notlarından taınıyoruz.

“Beni, Marsilyadan İstanbul'a oradan da Karadenize götüreren, Fransız Messageries Maritimes kumpanyasının vapurlarından biri İdi. Trabzon'a 1869 şubatının sonlarına doğru varmıştım. İrana giden seyyahlar bu şehri çok iyi tanırlar.”

“Trabzon, deniz kenarı üzerine anfiteatr şeklinde kurulmuştur — Türk Trabzon kale içidir. Şehrin garbına düşer — Trabzonun çarşısı bit pazarında . Türk, ciddi ve sessiz, çubuğunu içerek müşterisini bekler. Müşteri alacağı şeyi elinde evirip çevirdikten sonra değerini sorar, dükkâncının ağızından bir rakam düşer. artık pazarlık etmek faydasızdır.”

Aynı eserden başka bir not:

“Vadide meyva bahçeleri vardır. Muhtelif-cins kiraz bir kaç çeşit erik, ceviz, fındık ağaçları. Bağ kendiliğinden yetişir fakat üzümü pek kötüdür. Tütün ekilir, tütün kurutulduktan sonra hiçbir muameleye tâbi tutulmadan kıyılıp içilir. S: 7 = 27”

Vital Culci'nin “Latüagüis d, Asie” adlı kitabından aldığımız bir iki rakamla o tarihteki Trabzon li-

manının fındık İhracatına dair edindiğimiz bilgi şudur:

1887 yılında 2.894.950

1888 „ 3.386.500

Kilo fındık İhraç edildiğini belirtmektedir.

Ondokuzuncu yüzyıl:

Bu asrın Trabzondaki İktisadî gelişimini 1316 = 1900 yılına ait Trabzon salnamesinden buraya naklettiğimiz Osmanlı İmparatorluğu İdaresindeki Trabzonun İthalât ve İhracatını gösteren rakamlarla incelememize son vermiş olacağız.

“Geçen seneye nisbetle Trabzon ve mülâhaket limanlarına İthal olan eşyayı ticariye 17 milyon kuruş bir tedenni ve İhracatı umumiyeye 43 milyon kuruş reddesinde bir tereffü göstermekte olup 30 yıllık gerek İthalât gerek İhracatın 1871 — 1900 yıllarına ait tablosu aşağıda gösterilmiştir.

Yıllar	İthalât	İhracat	Yıllar	İthalât	İhracat	Yıllar	İt.	İh.
1871	1.150	750	1881	1.350	650	1891	1.650	650
1872	1.450	850	1882	1.650	750	1892	1.450	450
1873	1.350	550	1883	1.850	650	1893	1.450	650
1874	1.850	650	1884	1.850	650	1894	1.550	650
1875	1.250	550	1885	1.650	450	1895	1.650	650
1876	1.350	550	1886	1.750	550	1896	1.350	550
1877	1.050	350	1887	1.350	550	1897	1.450	650
1878	1.350	450	1888	1.350	550	1898	1.550	650
1879	1.750	550	1889	1.650	650	1899	1.250	550
1880	1.350	450	1890	1.450	650	1900	1.350	750

Üç sıfır ilavesile.

Görülüyor ki, İktisadî bir mezhebin menşesi ve meşheri olan Trabzon, varlığı ile, tarihi ile cihan ticaretinin önderliğini yapmış Türk olan ve Türk kalan bir yurt parçasıdır,

ORTAKCILIK

(Bir memleket meselesi)

23 üncü sayıdan devam

Şehirli, şatosunu yüz dönümlük tarlanın saman ve tanesinden alacağı payı veresiye veya darlıkta satarak azdan çok kazanmak hayalî üzerine bina etmektedir:

Ufak hayvan, sığıror taya koysak
Yeter artar bize yoğurtu, yağı.

Kanaatkârlığını izhar etmesine karşı :

Küçük. büyük anbarlar cümlesi
dolsa

Veresiye satardım bütün zahireyi.

Tama'kârlığına düşmekten kendini alamıyor. Destanda şehirli, küçük ziraat muhitinin. küçük mikyasta hayvan ve zahire taciri ve muamelecisi rolünü oynamaktadır.

Şehirli der : —

Yeşil çemen nice oldu?

Alca alca kuşlu çemen nice oldu?

Yüz dönümden nadas harman nice oldu?

Dinlemem söylemeben kurt masalı.

Haarman dursun geride

Sığır, sığa, hayvanların nerede ?

Nişanım var her derede her yerde

Damgalıdır her birinin kulağı.

Şehirli bu küçük ticaretin verdiği ve debdebe ve zevk düşkünlüğünün arttırdığı tama' ile köylünün tuzagina düşmüştür.

Şehirli bakmadı harmana, seçe
Götür habse arab da ben gelince
Öğrensin yaptığın köylü netice
Dinlendi dinlendi attı sopayı.

Vaktin valisi de pek âdil imiş
Duydu macerayı taktı yuları.

Nihayet; valinin " yuları takması ile neticelenen şu köylü, şehirli dâvasında köylünü sosyal nizamı tanımayan bir (köse) tipi ile temsil edilmesi dikkate şayandır. Hakikati söylemekten korkan köylülerin, şehirliği ağır basar görünce, (köse)nin üstüne çullanmaları, bunda daha az manalı değildir. "

* * * * *
Ortakçı destanı, Kütahya havâlisinde yapılacak monografik sosyal bir incelemenin ne kadar dolgun olacağını bize anlatmaktadır. Halk bilgisi araştırmalarının tavsiye edilmesi lâzım gelen en verimli zeminlerden biri de bu monografik incelemelerdir. Temenni edalım ki memleketin istikbali endişesi, uyanık gençlerimizden bir kısmının dikkatini vadiye sevk edebilsin.

(SON)

Derliyen D.Y.İ.D.

Bir köy

— MEHMET SOLAKLI'ya —

Görmüş olsaydı eğer bu yerleri Rokfeller,
Kendine almak için neler vermezdi neler...
Cihanda yoktur daha böyle güzel sayfiye
Yağmurları hacıyağ, rüzgârları enfiye...

Bir tarafda koyunlar, bir tarafta inekler;
Bir tarafda cana can katan sıvrisinekler.
Bir yanda kel baş gibi parıldayan yamaçlar
Bir yanda sıska sıska, bodur bodur ağaçlar.

En makbul hayvanların hepsi buradadırlar:
Uyuzlu eşeklerle, topal atlar, katırlar.
Köpeklerin yüzünden aman bulamaz kurtlar
Hele cins tavukları kırk günde bir yumurtlar.

Havasının şöhreti bütün dillerde destan:
Rutubetten yitirir odalarda her fidan.
Nefis meyvalarına mümkünmü bir söz demek?
Mümkün mü hiçbirini şeker dökmeden yemek?

İçenin kuvvet bulur baştanbaşa her yeri:
Balık yağından farksız su karışmış sütleri.
Bilmezsiniz ne kadar iştah ile yenirler
Zehir gibi yağlarla, kokmuş acı peynirler.

Kuşlar haber getirir arzın her köşesinden
İşitenler mest olur kargaların sesinden..
Bu diyarda her zaman şemsiye işe yarar.
Zira mehtapta bile burada yağmur yağar.

Ayrı bir güzellik var her şeyinde hülâsa
Bulunmaz bu yerlerde kimsede keder, tasa.
Gelip buraya insan kalsa yirmi gün kadar
Çıkarken yalnız değil cenazesile çıkar....

MU—SA

Beşik ve Tabut

Bir yuvanın en sıcak ve en sevimli neşe kaynağı olan beşik insanların kanlı gözyaşlarıyla yas tutmuş soğuk tabutu başlık aldığıma ben de memnun değilim.

Fakat ne yapalım ki, beşik hayatın eşığı ve temeli ise tabut da damı ve bacasıdır.

Beşikle tabut birbirine tamamen uzak ve düşman göründükleri halde dikkat edilirse okadar yakın ve benzer tarafları vardır ki..

Evet beşiğe de, tabuta da bizi başkaları yıkar ve yatırır.

Beşiğe de tabuta da gözlerimiz kapalı gireriz. Fakat bilinemez neden beşiğe yatanlar ağlarken etraftan kahkahalar yükselirde tabuta uza-

nanlar sustuğu, uyuduğu halde yanındakiler kanlı gözyaşları dökerler?.

Hayat köprüsünün iki temel direğinden giriş kapısındaki beşiği milyonlarca insan sevdiği, okşadığı halde çıkış kapısındaki tabuttan hoşlanan bir tek adam görülemez.

Ben de size burada soğuk ve uğursuz tabutun güzel ve sevimli olduğunu söyleyecek değilim.

Yalnız unutmamalısınız ki esir, hür riyetsiz, Bayraksız düşman elindeki topraklarda sallanan beşikler tabuttan daha çok soğuk ve daha çok uğursuzdurlar !

YOLCU

Trabzon Ansiklopedisi

Gazetemiz «Trabzon ansiklopedisi» adlı bir eser hazırlamağa karar verilmiştir. Şimdilik gazetemizde tefrika halinde neşredilecek olan bu eser Trabzona ait eski, yeni bütün malûmatı ihtiva edecektir.

Meşrutiyetin ilânından bugüne kadar intişar eden gazete ve mecmuaların ansiklopedi için kıymetli birer me haz olacağını düşündük.

Aşağıya isimlerini yazdığımız bu gazete ve mecmualardan ellerinde mevcut olan zavatın, birer makbuz karşılığında, koleksiyonlarını halkevi kütüphane memurluğuna teslim etmelerini rica ediyoruz. Koleksiyonlar yine aynen sahiblerine iade edilecektir.

- 1 — Meşveret (Naci)
- 2 — Tarik (Hasan Hicabi)
- 3 — İkbal (Osman Nuri)
- 4 — Envarı vicdan (Zeynelabidin)
- 5 — Trabzon
- 6 — Karadeniz
- 7 — Şebtap
- 8 — Kehkeşan
- 9 — Şebab
- 10 — Makim (Doktor Raif)
- 11 — Akçaabat (Ahmet Hamdi)
- 12 — Yeşil Trabzon (Avukat Hüseyin Avni)

- 13 — Sivrisinek (Baba Salım)
- 14 — İstikbal (Faik Ahmet Baruteu)
- 15 — Halk (Ali Becil—eski harflerle)
- 16 — Güzel Trabzon (Ali Beçil)
- 17 — Yenyol (Bekir Sükûti — eski harflerle)
- 18 — Kaygu (M. Cavit)
- 19 — Fecir (Eyup zade Hayri)
- 20 — İğne (Tevfik Yunusoğlu)
- 21 — Kahkaha (Esat Ömer Eyyubi)
- 22 Akın (Hakkı Mahir — eski harflerle)
- 23 Zafer (Kemal Hatip)
- 24 — Mihrak (Kemal Ahmet—Esat Ömer)
- 25 — Horoz (Cevdet Alap)
- 26 — Trabzon iktisat (Cevdet Alap)
- 27 — Çalığı (Münir Hayri)
- 28 — Deveküşü (Cemal Rıza)
- 29 — Yeni Terbiye (Cemal Rıza)
- 30 — Genç Anadolu (Nizameddin)
- 31 — Karadeniz (Doktor İsmail Ferit)
- 32 — Genç fikirler (Cemal Rıza)
- 33 — Temkin (Hafız Zühdü)
- 34 — Teshilat (Hafız Zühdü)
- 35 — Haber Anası (Baba Salım)
- 36 — Selâmet (Ömer Fevzi)
- 37 — Olay O. Nuri
- 38 — Lâzım .
- 39 — Temkin — H. Zühtü

Anne'ye Mektup

Bugün de sevinçimin ilâhî bestesiyle
Anne, seslenmedeyim 'geliyorum' sesiyle.
Benliğimin en güzel şansıya, efesiyle
Köyüme geliyorum, köyüme geliyorum.

Anne, hatırlar mısın 'sitomvari' düğünü.
Yıllarla kucaklaşmış, gölgelenmiş o günü?
Anne, 'ne mutlu sana!' verdiysen de ömrünü,
Köyüme geliyorum, köyüme geliyorum...

İlk öpüşte gönlüme sunacağın hediye,
Kalbime basacağın ikinci anne diye;
İçin erimiyecek 'Oğlum nerede?' diye,
Köyüme geliyorum, köyüme geliyorum..

Gözün yollarda ümit ışıklarla yıkansın;
Ak düşen saçlarıyla esiri olma yasın.
Kalbinizdeki yerim sevinçlerle parlansın;
Köyüme geliyorum, köyüme geliyorum..

Hatıralar ardından akıtarak terimi,
Yeniden hatırladım çocukluk günlerimi;
Bir noktaya toplayıp sonsuz özlemlerimi
Köyüme geliyorum, köyüme geliyorum..

Sabah serinliğinde son ümitle hayırla,
Yemyeşil bahçelerde gezen, öten kuşlarla,
Hasret geçen günlerin sofrasını hazırla,
Köyüme geliyorum, köyüme geliyorum..

Beşikdüzü Köy Enstitüsünde
Niyazi Özzaim

Trabzon nasıl alındı

Yazan : MAHMUT KEMAL YANBEĞ

İstanbulu almak için gece günü
düz rahat etmeden bin türlü tedbir
alan ve neticede muradına eren
kahraman Fatih İstanbul'a her ta-
raftan esecek velleri bile tetkike
kovuldu . Karadenizde üç kale var-
dıkı bunların üçüde İstanbul'a gele-
mekte tehdit edecek bir durumda
idiler . Bunlardan biri Amasra ka-
lesi ki , 'Cenevizlerin elinde bir ka-
cak vurdu idi . Kırım yarım adası-
nda bir iki kalevide ellerinde tutan
Cenevizliler o zamanın en kurnaz
ve becerikli bir devleti idiler. İkin-
cisi Sinop kalesi ki . çifte limana
malik kuvvetli bir donanmayı her
zaman idare edecek bir vaziyette
fazla olarak 30 bin kişilik bir ordu-
su bulunan Candar oğlu İsmail be-
yin elinde idi. İsmail bevin Anadolu
da büyük bir şöhrati vardı fırsat bul-
dukça Karamanlılarla Harp ediyor.
Osmanlı ülkelerini tehdit edecek
bir durum alabiliyordu . Bunlardan
üçüncüsü Trabzondaki Batumdan
Fatsaya kadar Karadeniz kıyılarına
ve bir taraftan şarki Karahisara di-
ğer taraftan Bayburt , Gümüşane
arasındaki Vavuk dağına kadar ka-
ralara malik olup Komnen haneda-
nına mensuptu . İstanbulun alınma-
siyle yersiz yurtsuz kalan ve bizan-
sın başka bir şekilde hortlamasını
temin etmek isteyen Rum alimleri
ve büyükleri Trabzona çıkmışlardı.

İş bununla da kalmıyor Hindin
şimal yollarına giden deniz kapısı
nın kilidi olan Trabzon o zaman
büyük ekonomik varlığa malikti bir
krallık şeklinde küçük bir araziye
malik olmakla beraber Kırım yarım
adasında kefe ve buna civar bir ta-
kım kaleleri elinde tutan Trabzon
krallarına imparator deniliyordu .
Kendilerini Bizansın halkı sayıyor-
lar ve altalta yere düşen Bizan sal-
tanatını diriltmek için tedbirler alı-
yorlardı . Fakat nede olsa İstanbul
lu fetheden karalarda gemi yürü-
ten Fatih ve mensup olduğu Türk
milletine karşı Rumlar kısmı civar-
daki milletler gerek medeniyet ve
gerek enerjî yönünden düşkün bir
durumda idiler . Bugün Fatih bu
kalelerin alınması için , başveziri
Mahmut paşayı çağırdı ve kendisi-
ne bu kalelerin durumunu anlattı .
Bunlar alınmadıkça rahat yüzü
görmek imkânı olmadığını belirtti .
Mahmut paşa mütalâasında Hünkâ-
rın bir iradesi herşeyi altüst edece-
ğini genç hükümdara arz etti . Ve
864 de donanma Geliboludan kal-
karak İstanbul'a vardı ve Amasraya
doğru yelken açtı .

Yenişehir , Bursadan Türk tü-
menleri hareket ettiler . Müverrih
Tursun beyin tabiriyle hünkârın bir
bakışıyla demir gibi bir kale olan
Amasra teslim oldu . Amasraya

yönelen kuvvetlerin bir kısmı Sinop ve Kastamonu üzerine yürüdüler . Sinop kalesi Mahmut paşanın almış olduğu siyasi tedbirlerle teslim alındı İsmail bey Türk-İslâm kanı akitacak bir durumda değildi . Yurdunun birkaç misli varidata malik olan filibe ve civarı tımar olarak İsmail beye verildi . Kastamonu ve Sinop alındıktan sonra (1461) yılı baharında ordu durmadan doğuya donanma yelkenleri kaldırarak Trabzon'a yol aldılar . Kastamonu civarında bekliyen Fatih ordusunun başında gece gündüz demeyerek yol almıştı . Güya bu ordu o zamanın en kuvvetli bir devletini kurmuş olan Akkoyunlu imparatoru uzun Hasan beyin üzerine yürüyordu . Uzun Hasan bey Koyulhisar hakimini avda esir etmekle kaleyi almış ve Türkmen suvarileri akınlariyle Tokat , Niksar ve havalisine kadar yağma ettirmişti . Bu cihet ten iki büyük devletin arası açıktı . Üstelik uzun Hasan Trabzon imparatoru Zanın kızını alarak Trabzon krallığının büyük bir hamisi rolünü oynamaya başlamıştı . Uzun Hasan doğudan Semerkanda şimalden tiflise , batıdan Malatyaya , Urfaya cenuptan Basraya kadar hakim bir durumda idi . Elçileri ortaasyaya Hinde kadar gidiyor . Her tarafta büyük itibar kazanıyordu . Hasan beyin armağanları Mekkeye kolayca gidiyor , Müslümanlık aleminde önemli namlar kazanıyordu . Şu önemli menkibe Hasan beyin namını bütün İslâm alemine götürmüştü . İran imparatorluğunun yıkılmasıyla açıkta kalan İran tahdını İran milliyetçilerinin yeni bir manevra ile almak başlıca hedeflerinden idi .

Son İran hükümdarı Yazdemir'in kızını dördüncü İslâm halifesi olan Hazreti Alinin oğlu Hüseyin almıştı . Bu sebeple İslâm büyüklerinin en önemlisine mihriyet cihetile çatan İranlılar o kerbelâ şehidinin canlar yakıcı akibetini bin türlü matem havasına sokarak İslâm dünyasında büyük fitne kazanları kaynamasına sebep oldular ve Arapların ibniseba dedikleri vahudi zadenin yaydığı , kurduğu şii mezhebini İranlılar kendilerine mal bir ideal yaptılar ve yüz yıllarca devam edecek büyük roller oynadılar . Bu arada bir İran çetesi Medineye yerleşmiş Peygamberimizin Kabrini yerinden kaldırarak İrana götürmek ve İslâm merkezini oraya nakletmek bütün İslâm dünyasını İran siyasetine bağlamak istiyordu . Bu heybetli ve korkunç teşebbüs bir gece rûvada uzun Hasan beye ilham olundu . Çok zeki ve çevvel olan Hasan bey rakibi olan Osmanlılara karşı Mısır memlük sultanlarıyla temaslar yapmış , onlarında emniyetini kazanmıştı . Mısırlılar Osmanlıların ilerlemesini çekmeyen büyük bir siyasi ve ekonomik duruma malikdirler . Hasan bey bütün bu cihetleri gözönünde tutuyor sultanın dostluğunu kazanmak için elden gelen tedbirleri alıyordu . Hasan beyin elçileri Kahirede emirin ziyaretini Mısır sultanına arz ettiler ve maiyetinde 500 suvarinin bulunacağını söylediler . Mısır sultanı bu ziyareti iyi niyetle karşıladı ve elçilere önem verdi . Hasan bey maiyetine aldığı Türkmen suvarileriyle Bağdat çölünden ve başlıca su yollarından Medineye doğru siyasi bir akın yaptı . Komiteler Medinede ticaret ve ziyaret rolleriyle işlerini tam yapacakları

sırada Bayındıroğlu Medineye kavuştu . Hiç bir şeyden haberi olmayan İran komiteleri maksatlarını bu ziyaret sebebiyle bir kaç gün geri bıraktılar . Hasan bey Medinede komiteleri taharri ettirdi . Bin türlü siyasi entrikalara bürünen bu adamları elde etmek imkânını bulamadı . Medinedeki bütün yabancılar bey adını alan Akkoyunlu imparatorunun gözünden geçti . Manevi bir istiyakla komitelerin kıyafetini bile tesbit etmiş olan Hasan bey bir ip ucu elde edememişti . Ne olur , ne olmaz düşüncesiyle komiteler Medineye yakın bir dağda yerleşmişler ve işlerini düzenle ilerletiyordu . Nihayet Şiilere düşman bir zat vakayı olduğu gibi Hasan beye açtı ravzal mutahharanın çevresi incelendi . Mübarek makamın pek yakın civarında gizli yollar bulundu . Bu yollar aravacıları komitelerin karargâhına götürdü . Bu önemli hırsızlar toptan yakayı ele verdiler . Kazmacılar kazmaları boyunda diğerleri aletleriyle birlikte Medine haricinde asıldılar . Peygamberimizin kabrini her taraftan on metre kavlamak üzere yerden istihkâm aldılar . Bu haber Medine ve Mekke civarında büyük heyecan doğurdu . Herkes sevincini Hasan beye bildirmek için koştular . Beyin karargâhı adeta Mekkeye dönmöştü . Abitlere, seytillere, devrişlere önemli sadakalar dağıtan Hasan bey keyfiyeti Mısır Sultanına bildirdi , ve Peygamberin kabrini yabancılar dan saklamak için bundan sonra Medinede Mısırın bir muhafız kıtasının bulunmasına sebep oldu . Hasan bey yapmış olduğu bu önemli siyasi seferi bitirdiği zaman Anado-

lu, Mısır, Hicaz, İran ve her tarafta bulunan İslâmların büyük bir muhabbetini kazanmıştı . İşte Fatih gerek o cihetinden ve gerek kazanmış olduğu siyasi durumundan dolayı Hasan beyden endişe edecek bir durumda idi . Fakat İstanbulu fetih etmekle Edirne'de o zamanın askerlik âleminde büyük şöret kazanan toplarını döktürdükten sonra yeniçeri ordusuna sahip ve şahsen malik olduğu kudretle Hasan beyin bütün şöretlerini gölgede bırakacak bir durumda idi . Yolunun üstünde bulunan (Kayulhisar) kalesini gedik Ahmet paşa bir iki günlük şikâr etmişti . Bundan kuşkulanan Hasan bey amcazadesi Hurşit mirzayı büyük bir suvari kuvvetiyle O manlı hududuna göndermişti . Fakat Osmanlı ordusunun Koyulhisar kalesini aldıktan sonra durmadan Erzincana doğru hareketti Uzun Hasan beyin şüphesini artırdı ve bu vaziyeti Osmanlılarla harp edecek bir durumda olmadığını bildiği için işi siyasi bir hareketle halletmek için annesi Sara Hatunla çemişkezek hakimi Şeyh Hasan beyi daha müntaz akkoyunlu büyükleriyle Fatih'in yassı çemendeki karargâhına gönderdi kendisi de Erzincan, Bayburt, Erzurum kalelerinde ve civarlarında askeri hazırlıklara koyuldu . Ve Erzincan yakınlarından ayrılmıyarak Osmanlı ordusunu karakol tertibatı alarak uzaktan keşfe başladı .

Elçiler ilk defa sadrazam Mahmut paşayı ziyaret ettiler ve bu vasiya ile Fatih'in huzuruna kabul ettirdiler . Fatih Sara Hatuna ve Hasan beye çok iltifatta bulundu . Hatta Sara hatuna anne, Şeyh Hasan

beye baba diye hitap ediyordu. Konuşmalar sırasında elçiler Hurşit beyin hareketinin mazur görülmesini rica ediyorlardı. Fatih bu kusurların hepsini bağışladı ve Uzun Hasan beyin karargâha gelerek Trabzona yapılan kazadan manevi ve maddi istifadeler yapmasını arzu ettiler. Bey ve elçilik heyetini neza ketle kendi has konukları arasına aldılar ve tarafa ayrılmamaları teminini mahmut paşaya bildirdiler. Fatih'in bu hareketi vaziyetten şüpheye düşüğünden ileri geliyordu. Yassı çemenden hareket eden ordunun muhtelif kolları akkoyunlu kuvvetlerinin tehdidi ve belki de baskılarına muruz olabilirdi. Uzun Hasan işi vaktiyle kestirememiş elçilerin seçiminde büyük bir hata işlemişti. Şimdi uzun Hasan beyin annesi ve en yakın mütemedi Şeyh Hasan bey bir nevi rehine makamında idiler. Yassı çemende tertibat alan Fatih ordusu bu nazik meseleyi de hallettikten sonra kış bastırmadan Trabzona doğru ilerliyordu.

Trabzon kralı ikinci David'in 20 000 kişilik bir kara kuvveti ve şimdiki Pulathane limanında da Osmanlı harp gemilerine muadil bir deniz kuvveti olduğu gibi topçu ve istihkâm bölükleri vardı. Trabzona yakın yerlerden oldukça ödemiş yarımçı kuvvetlerde gelerek kalenin müdafaasına koyulmuşlardı. Müverrih Tursun beyin söylediği gibi mağrur kralın Trabzonun bitmez tükenmez ne aşılmaz kilidleri olan dağları aşmakta kaleyi karadan kuşatılması aklından bile geçmiyordu. Kendisine itimadlı kuvvetli idi. Donan-

ma çoktan gelip Trabzonu denizden sıkıştırmağa başlamıştı. Bu donanmada Gelibolu tersanesinin kıymetli kaptanları vardı. Yalnız Rum tarihlerinin ve bir kısım Avrupalı müverrihlerin Osmanlı donanmasına üstün gördükleri kral donanması ne yapıyordu. Bu işin iç yüzünü açmak biraz müşkül. Bu donanma, ya Türk donanmasından korkuyor veyahutta yedek bir kuvvet olarak bekliyordu.

Trabzonu batı tarafından sıkıştırmak kaleyi iki taraftan kuşatmak için Yassı çemende karargâhta yapılmıştı. Mahmut paşa bu işi evvelce ikinci jan zamanında Trabzon civarlarına bir akın yapıp iki bin esirle dönen Amasya valisi veyahut Samsun hakimi Hızır beye havale etti. Ve kendisi de küçük kuvvetlerle bu işi takibe koyuldu. Trabzon yollarında geçid ağzlarında, vadilere hakim dağ tepelerinde önemli kaleler müstahkem mevkiiler vardı. Orduyu bir baskından korumak ve yarı krala yarı akkoyunlu padişahı uzun Hasan beye tabi kürtün, Torul Canca kalelerinin hareketlerini gözetliyecek ve Trabzona kararlaştırılan günde kavuşacak sol cenah kuvvetleri kalem kumandanının baskınlarını önlediler. Mahmut paşa ile Hızır beyin kuvvetlerini vunik denen istihkâm bölükleri destekliyordu. Bunlar hiç insan görmemiş ormanlardan geçiyorlardı.

Ordunun merkezi ve sağ cenahı da Anadolu kuvvetiyle Fatih'in komutasında kelkit, köse yolundan Trabzon-Bayburt yoluna doğru ilerledi ve bir kısım kuvvetler Bayburt

ovasından geçerek ordunun noksan levazımını bile tamamladılar. Ordu yayla yollarından muhtelif kollarla ilerliyor. Trabzonu karadan dövecek topçu kuvvetleri de hareket etmiş bulunuyordu. Yollar bozuk ve düzensizdi. Öyle yerler oluyordu ki Fatih attan inmek mecburiyetinde kalıyor veya yürüyordu. Bu çetin yürüyüşte uzun Hasan beyin annesi Sara hatun vaziyeti arzularına uygun görerek Fatihe karşı (Bir Trabzon bu kadar meşakkatlere değer mi hem bu kale gelinime aittir) diye tekliflerde bulunuyordu. Fatih Sara hatuna hitap ederek «Biz İslâm gazileriyiz. Eğer bu zahmetleri çekmezsek bize gazi denmez» diye rek onu sükûta davet etmiş oluyordu.

Nihayet muayyen günler gelip çattı. Hızır bey kuvvetleri şimdiki Ayasofya, Kavak meydan sentlerinden ormanları keserek ve Türk akıncılarına yol açarak birden bire deniz kıyısına indiler. Ve Trabzon kalesini sıkıştırmaya başladılar. Fatih komutasındaki kuvvetlerle Zığana dağlarını ve yaylalarını aşarak Trabzona varmışlar ve şimdiki hoşgölan mevkiinden ilerliyerek «Göl çayırı»nda karargâh kurmuşlardı. Artık kralın bütün ümitleri suya düşmüş, uzun Hasan beyden matlup ettiği yardımı görememiş ve manevi kuvveti sifira inmişti. Fakat kralın fikrine uymayarak vatanlarını müdafaa edecek bir kısım halk ve ordu mensupları vardı. Evvelce Kastamonuya elçilikle gidip gelen ve eizini Fatih'e vermekle Trabzon krallığında velevki himaye suretiyle

kalmayı arzu eden kral David'in mabeyincisi Yorgi amiracı Mahmut paşanın en yakın adamlarından ve Rum tarihlerinin söylediklerine göre de teyzesinin oğlu idi. Mahir bir diplomat olan Yorgi İstanbul'a karadan gemi yürüterek zapt eden Fatihe karşı durmanın bir fayda değil sonra daha büyük mazarratlar doğuracağını krala anlattı. Bu siyasi konuşmalarla günler geçmiş mevsim yaklaşmış ve Karadenizin korkunç fırtınalarına pek az zaman kalmıştı. Nihayet ümitlerinin suya düşüğünü anlayan kral muarızlarının bütün itirazlarına karşı durarak Yorginin fikirlerini kabul etti ve Fatihi ziyaret edeceğini bildirdi. Maiyetiyle birlikde kaleden çıkarak çöl çayırında karargâhta denizler gibi iradesi kuvvetli İstanbul Fatihi Sultan Mehmed'in yüce huzurlarına çıktı. Boyun eğdi, yerlere kapandı. Ötedenberi düşkünlere mağlûplara güzel muamele yapan Fatih davite lâzım gelen alâkayı göstermede kusur etmedi. Ve tımar olarak gideceği serez malikânesinde ömrünün sonuna kadar çoluk çocuğuyla fitne çıkarmamak şartıyla rahatca ömür sürmesini temin etti. Kral takdim ettiği kıymetli armağanlarına karşılık kıymetli hediyelerle geri döndü. Maiyeti, eşyası ve her şeyi hazırlanmıştı. Osmanlı donanmasından katılan bir gemiye re fakat edecek kralın gemileri de hazırıldı. Bir çok Trabzon Rum asilzadeleri bu gemiye çoluk çocukları ve bahada ağır yükte hafif eşyalarıyla birlikde bindiler. Ve İstanbul'a doğru açıldılar. Fakat kale tamamiyle sükût etmemişti. Krala muarız taraflar kaleyi müdafaa e-

diyorlar köprü ile kale arasına çekilen zincir hatlarında doğuşuyorlardı . Bir aralık mütarekeye bile yeltendiler ve kendi kendilerine bir hile düşündüler. Tam horozların öteceği sırada kaleyi teslim edip çekileceklerini bildirmiştiler . Kavak meydanı , şimdiki Yenicuma ve tabakhane köprüsü semtlerinden ve deniz tarafından kale tamamiyle kuşatılmıştı. Donanmadan ve karadan getirilen topçu kuvvetleri kaleyi dövmeye başladılar bir taraftan da Yeniçeriler, istihkâm kitaları muhtelif semtlerden kaleyi büsbütün sıkıştırdılar. Trabzon tarihi müellifi Şakir Şevket merhumun yazdığına göre Kavakmeydan semtinden Zanus yahut Zaganus paşa fir

kası hücumu kalkmıştı. Trabzonda iklim icabı horozlar yatsı vakti öteğe başlarlar . Ötedenberi savaş kurdu olan Türk ordusu ve komutanları tetikte duruyorlardı. İşin önemini taktir eden ve bir an evvel kaleyi almak için geceli gündüzlü tedbirler almaktan geri kalmayan Fatih ve onun ünlü ve yüksek sadrazamı Mahmut paşa mütarekenin hitam bulduğunun farkında idiler . Karşı taraf gece yarısı baskın yapacaktı Onların tasarladığına göre sabaha yakın Osmanlı ordusu kaleye girecekti.

Sonu var

Cennete doğru

Gözlerim: karanlık ufkun güneşi;
İçim: alev alev yanan bir şehir..
Bulunmaz dediğin benzeri, eşi
Hâlâ yatağında, hâlâ o nehir..

Kıvransın maziler, yaylansın hayat,
Bin rüya sürülsün şakaklarından
Derilmezse gökten yıldızlar, heyhat!
Zaferler kişner mi sokaklarından?

Yeni bir gün doğsun köylerden artık,
Erisin geceler , açılın perde
Değiliz gölgede, bulutlar yırtık..
Ümitler dolusu kutlu günlerde..

Elensin alnımdan bir kucak yağmur,
Asırlar gün olsun, çözölsün rüya..
Uykulu gözlerden sıyrılmazsa nur
Mavi gök altında yaşar mı dünya?

Beşikdüzü Köy Enstitüsünde

Niyazi Özzaim

Trabzon sığircılığı üzerinde çalışmalar

Yazan : YAHYA BECAN

Trabzon bölgesinde arazinin darlığı ve hayvan yemi tedarikinin güçlüğüne rağmen halkının çalışkanlığı sayesinde ehemmiyetli miktarda hayvan beslendiği göze çarpmaktadır. Bunlar arasında bilhassa çok faydalı olması dolayısıyla inek sayısının mühim bir yer tuttuğu görülmektedir. 1946 yılı hayvan sayımına göre bütün ilde 148544 baş inek mevcuttur. Buna mukabil 3015 baş öküz, 1175 baş at, 131172 baş koyun, 55857 baş keçi vardır. Görülüyorki inek sayısı en başta gelmektedir. Bu vaziyet Trabzona mahsus bir durumdur. Çünkü inek sayısının diğer hayvanların ve bilhassa koyuna nazaran daha fazla olması hemen hemen hiçbir ilimizde görülmemektedir. Bu itibarla Trabzon köylüsünün belli başlı gıdasını ve gelir kaynaklarından birisini bu ineklerden aldığı süt ve yağ teşkil etmektedir.

Trabzon yağları gerek nefaset ve gerek asid derecelerinin düşüklüğü dolayısıyla Türkiyenin her tarafından aranmaktadır. Hayvan sayımı kanunu gereğince iki yaşını doldurmayan sığırlar sayım harici bırakıldığına göre sayıma dahil olan 148544 baş inekten yüzde 75 inin

doğurup sağıldığını ve bir ineğin vasatı olarak günde 4 kilo süt verdiğini Lâktasyon müddetinin (Sağım müddeti de vasatı olarak 200 gün devam ettiğini kabul edersek ilimiz dahilinde her sene 90 milyon kiloya yakın inek sütü elde ediliyor demektir. Trabzon bölgesinde vasatı 13 kilo süttan 1 kilo yağ alındığına ve 1 kilo yağında asgari fiyatı 3 lira ettiğine göre senevi 20 milyon liraya yakın bir gelir temin olunabileceği görülmektedir. Şüphesiz ki köylümüz elde ettiği bütün sütü yağa kaybetmeyip bir kısmını süt ve yoğurt olarak istihsal etmektedir. Lâkin bu da onun için çok kıymetli bir gıdadır. Bu itibarla sığircılık Trabzon halkı için hayati ehemmiyeti haiz bir konudur.

Trabzon senelerdenberi doğu illerimizden gelen hayvanların transit iskeleliğini yapmıştır. Bunun için burada bir kaç sığır ırkının karışması dolayısıyla bir melez nesil meydana gelmiştir. Yetiştiricilerimiz damızlık seçimi işlerine de ehemmiyet vermediklerinden sığır nesli çok bozulmuştur. Köylerimizde âdeta keçi gibi küçük ve yevmiye yarım ilâ bir kilo süt veren çok verimsiz ineklere tesadüf edildiği gibi da-

mızlık seçimine ehemmiyet veren meraklı yetiştiricilerimizin elinde iri cüsseli ve yevmiye 10 kilo süt veren insklere de tesadüf olunabilir. Dânvada yevmiye 30-40 kilo süt veren ve senenin 100 gününden fazla sağılan ineklerin bulunduğu düşünülürse bizim ineklerimizin onların yanında ne kadar verimsiz kaldığı açıkça meydana çıkar. Lâkin çok verimli ineklerin burada yetiştirilmesi iklim, gıda ve hayvan hastalıkları bakımından çok müşkil bir iş olduğu için biz tarım bakanlığının müsadelerivle hem verim kabiliyetleri hem de muhite intibak ve hastalıklara mukavemetleri bakımından Trabzon için en uygun bir ırk olarak doğu kırmızı vechesinde islah işini ele almış bulunuyoruz.

Hayvan islahı işlerinde en başta gelen iyi evsafli damızlıkların temini ile kötü evsafliların damızlıktan çıkarılmasıdır. Bu maksatla senelerdenberi doğu illerimizden müteaddit defalar damızlık boğa mübayaa edilerek köylüye mal edilmiş ise de bunlardan iyi neticeler elde edilemediği tecrübelerle sabit olmuştur. Bu vaziyet yalnız Trabzon da Türkiyenin bir çok yerlerinde aynı şekilde cereyan etmiş olduğundan sığır ırklarının mahallen islahı için kanunlarımıza dayanılarak tarım bakanlığınca bir talimatname hazırlanmıştır. İşte bu talimatname gereğince ve sayın valimiz Salim Özdemir Gündayın kıymetli müzaheretleriyle tahsisatı özel idare ve köy bütçelerinden alınmak suretiyle ilimizin değirmendere mevkiinde bir boğa yetiştirme istasyonu kurulmuştur. Bu istasyonun gayesi doğu kırmızısı vechesinde boğa yetiştir-

meğdir. İstasyonun boğa yetirme kaynağı kadrosunda mevcut ineklerden alacağı yavrularla köylümüz elinde bulunan ve damızlığa elverişli olupta iyi beslenmedikleri için damızlık evsafını kazanamayan 6-15 aylık erkek danaların müsait fiyatlarla mübayaası suretiyle temin olunacaktır.

Yetiştirilecek olan damızlıklar köylere mal edilecek ve bunların aşım mevsimi haricinde ve bilhassa kış aylarında bakımlarının temini için müsait mıntikalarda boğa bakım durakları tesis olunacaktır. Böylelikle hem bir çok emek ve masraf sarfiyle elde edilen damızlıkların daha iyi bakılması ve hem de bunlardan azami randuman alınması temin olunacaktır. Gelişme vaziyetine göre bu yetiştirme istasyonları ve bakım durakları çoğaltılabilecektir.

Diğer taraftan da köylü elinde bulunan kötü evsafli damızlıklar enenmek suretiyle bertaraf edilecek ve her köyde en az 50 inek için iyi evsafli bir boğa bulundurulması sağlanacaktır.

Ayrıca yetiştiricilerimizin de gayeye uygun damızlık boğa ve inek yetiştirmelerini teşvik maksadıyla her sene hayvan sergileri tertip olunarak yetiştiriciler mükâfatlandırılacaktır.

Böylümüzü kalkındırmak yolundaki gayretlerimizden birisi de bu yönde sarfolunarak kısa zamanda Trabzon sığır ırkının islahı için önemli ilerlemeler kaydolunacağını ümit etmekteyiz.

Yahya Becan

Çam ve insan

— MUZAFFER KORLU'YA —

Çamı, ormanlar âleminde yeşil bir ağaç, güzel olan ve gölge yapan hatta nefis kokular dağıtan bir bitki olarak görenlere üzerek acırım.

Hayır, çam her mevsimde bize tatlı, yeşil gözleriyle bakan ve gülen en sebatlı, vefalı bir arkadaştır.

Çam tabiat âleminin gürültülü ve kırbaçlı bir kıralı olan rüzgâr önünde eğilmeden, dalkavukluk etmeden göklere uzanan yeryüzünün en karakterli sembolüdür.

Çam, ne kavak, söğüt gibi az zamanda çok boy atan, büyüyen, küstahlaşan ne de mutlak yaşayacağı diyen topraklara sarılan ve el, etek öpen söğüt ve arkadaşlarına imrenir.

Çam boy, renk, koku ve endan-

mile bize neş'e, sağlık ve hayat kaynağı olurken kendisi başkalarının dertleri ile o kadar hasta ve dertlidir ki gözleri olan vücudunun yaşsız ve yarasız olduğunu bir gün görmek mümkün olan az.

Çam midesiyle değil tamamen kalb ve vicdaniyle yaşar.

Vatanından, evinden denize, dağlara ve yaylalara bakan gözleri çevrilerek uzaklaştırılan çam yurd sever esir bir er gibi evini, yurdunu ister; imdat bekler bulamazsa yine sağlam ve dinç bir er gibi sararır, solar ve kahramanca can verir.

Ne mutlu çam kadar doğru, dürüst, karakterli ve yurd sever insanlarla dolu ülkelere!

Hulûsi Sürmen

NOTLARDAN

İstiklâl Harbinde 38. Alayımızın Mangaldağı muharebesi

23 Temmuz 337. Bütün ordu sakarya büyük müdafaa hattı mız takasında toplanmakta 23 ağustos 337 tarihine kadar geçen günlerde kıtalar takvie ve talimle meşgul . Tahkimat işleri ilerlemekte . 14 ağustos 337 günü düşman kuvvetleri Haymana cenubuna doğru ihataya başlamış, toz. duman sütunları ve yaktıkları ekin dumanları arasından ilerlemekte düşmanı karşılamak maksadıyla alay mangaltepe batısında ki mollaoğlu sırtlarında ileri bir hat tesis etti. 20 ağustos 337 günü üç tümen tahmin edilen düşman yürüyüş kolları (çambaklı, kırpaoğlu hacımusaoğlu adındaki köyler civarında istirahat otomobilleriyle mütemadiyen levazım taşıtmakta.

23 Ağustos 337 günü saat 8,30 evvelde düşman yürüyüşüne geçerek saat 2 sonrada alay cephesinde muharebe inkişaf halinde düşmanı zedeliyerek alınan emir icabı geri çekilen alay, mangaldağı önlerine gelen düşmanla ciddi savaşa girmiş bulunuyor. Bu sırada düşman aleyhine çalışan yağmur bardaktan boşanırcasına yağmakta . Muharebe şiddetini artırırken 38 alay da tam buroğlunna hazırlanmış olan hattı aslıde bir taburunu mevzi diğer iki taburunu tümen ihtiyatına verdi . 1. nci tabur tümenin sağ kanadında. Topçu ateşi açılmış, yarın sabah muharebenin inkişafı kuvvetle muhtemel.

25 Ağustos 337 günü düşman avcıları bütün müdafaa hattı asli

sine ilerlemekte. topçuları mevzilemizi dövmede. Tabur cephesine soldaki 56 alay cephesine tevcih edilen hareket makinalı ve cesur piyademinin ateşleriyle durduruldu . Topçu bombardıman ve piyade taarruzu tekrar edildiyse de tardedildi. Akşama doğru taburumuz daha şedit bir karşı taarruza kalkarak düşmanı iki kilometre geri attı. 26 ağustos 337 sabah olurken güneşin cehennemî harareti kendi gösterdi . Dün bir netice alamayan düşman sabahın alaca karanlığında alayın sağında bulunan 8 tümen cepeesi ni ihtiraklı tahrip tanesi yağdırmak suretile tazyika başladı Bu ateş yarın saat devam etti. Peşini kesif piyade taarruzu takibetti. Tepeleride şimşek gibi parlayan ezici makinalı ve cesur piyademinin devamlı ve isabetli ateşleriyle bu hücum hemen akın kaldı düşman kendine çeki düzen vermek için bir az sükûttan sonra topçu ve piyadesiyle hücumunu tekrarladı. Fakat Türk erlerinin imanı ve öldürücü ateşleri karşısında hasır aibi serilerek cephe cesetler yığını halini aldı. Öğle vakti bir üçüncü harekete keyüldü yine boşuldu. Erlerimizin nağra atarak dik katlı ve hesaplı atışları düşmanı şaşırtmıştı. Sabahın alaca karanlığından zevale kadar devam eden bu cehennemî muharebe Sakarya muharebelerinin devamı müddetince emsaline raslanmamıştır.

S. AYATA

Makascı

Souk bir gece, hertaraf dünya'nın kederlerini örten beyaz örtünün altında... Rüzgârın ıslık çalan sesinden başka bir şey işitilmiyor. Yavaş yavaş bir peri gibi eteklerimizi rüzgâra kaptırarak bize uzaktan göz kırpan ışığa yaklaşalım. Bu ışık bir ihtiyarın kulübesinden geliyor. Pencereden bakıyoruz içinde odunlar yanan bir ocak, üç tahta sandalye kırık ayaklı bir masa ve lâmba.. Odanın eşyası bundan ibaret, ocağın karşısında oturan aksaçlı [boş gözlerle aleve bakan ihtiyar, genç oğlunun çaldığı bağlamanın nağmelerile uzak hayallere dalıyor. Ve dışarda ıslık çalan rüzgâr ona bir tren düdüğü gibi geliyor.

Bundan yıllarca evvel güneşli bir gün, genç makascı trenin gelmesini bekliyor, ve biraz sonra heybetli tren, dumanlar savurarak gözüküyor. Fakat birdenbire makas

çının gözleri büyüyor. Acaba, rüyamı görüyorum diyor. Ve her insan gibi hakikat karşısında kaldığını görünce ürüyor. Evet ana hatın iki kolu da dolu dolu, birincide 4 yaşlarındaki küçük oğlu, diğerinde ise insan dolu bir vagon bir an bocalıyor. Kafası ona treni oğlunun hattına göndermesini emrediyor. Fakat elleri istemiyerek makası diğer hatta açıyor. Tren bütün hızıyla vagona çarpıyor. Sonra alevler yükseliyor. Ve genç makascı çıldırıyor.

İşte yıllardanberi deli olan eski makascı şimdi o geceyi hatırlayarak akıllanıyor. Fakat viedanının sesini duymak için mi akıllandı; O deliyken daha rahattı.

Sevim SÜRME

Oğünme

Atatürkün üç kelimelelik bir nasihatı vardır : oğün , çalış , güven !

* Bu vecizede A,B,C, bütün vitaminleri toplamış bir komprime gibi, bir milleti yaşatacak bütün hayat cevherlerini toplanmış bulursunuz .

Toprağın altı ve üstü , yapıcı , yaratıcı , başarıcı bir millet olduğumuzu isbat ediyor . Buna inanarak kendimize güvenmek . . .

Asrın milletler arası zorlu bir yarış olduğunu bilerek o hızla , o imanla , o istekle çalışmak . . .

Ve kılıçla , kalemle , çekiçle yarattığımız tarih dolusu eserlerimize gurur ile bakarak , dünümlerle , bugünümüzle ve yarınımızla oğünmek !

Biz , bu üç kelimelelik atasözüne can veren kelimeyi (çalış !) emri ni unutmuş , tenbel bir (güven) le (oğün) üp duruyoruz !

Tören meydanlarının ağustos böceklerine gönderdiğimiz bütün o alkışlar , çalışan insanların nasırlı avuçlarından değil , tembel itimad ile aptal gururun kırılması ellerinden geliyor !

O alkışlar , biraz sonra , İstanbul onbin ve memleketin yüzbin kahvehanesinde ya zar sallıyacak , ya altmış altı oynıyacaktır ! Oğünmek , güvenmek . . . Bu yalnız çalışanların hakkıdır .

Yaşuf Ziya Ortaç

Köy türküleri

Yazan : CEVDET ALAP

Ağustosun güneşli, rüzgarsız, terleten, bunaltan uzun günlerinde 7 si oruçlu kadın, erkek, çocuk 21 günlükcüye fındık toplatıyorum. Fındık ocakları arasında türkü, konuşma sesleri köyün durgun havasını şenletiyor. Fındık dallarına sarılan dalları aşağı alıp zulufları koparıp sepetini doldurmağa savaştan günlükcülerin açlık, susuzluk aklına bile gelmiyor. Onları gayretlendirmek, daha çokca fındık toplatmak için ben de az dil döküyor değilim.. — Ha, Hasan; ha Mehmet, bir türkü daha.. diyerek onlara orucun vermek üzere olan gevşekliğini gidermeğe uğraşıyorum — Mehmetle Hasanın karşılıklı türkülerile fındık toplanırken ben de not tutuyorum,

İşte notlardan bir kaçı :

Çıkma e kız kiraza boyalanır ellerin
Üzüm salkımı gibi sallanır memelerinin

Fındıklığın dibinde miras oynarım
Kırmızı yanağından eğil öpeyim biraz

Fındıklığın dibinde bıçak bıçağa
Güzel güzel kızlarla kucak kucağa geldik

Değirmenin oluğu kavaktadır
Erken kızların memesi kaymaktadır

Kemençemin teli var yedi yerden
Kız seni alacağım kitaplarda yeri var

İnce doğradım, ince doldureum ten
Kâfirin kızcuğazı gelsene pencereye

Kestim kızıl ağacı verdim onu hıvara
O senin bakışların koyacak beni mezara

Ayağındaki mestler yere vurmaktan
Koynundaki memeler iktimizi besler

Kestanenin dalına gel salın salına
Acep niçin vermezler emsali emsali

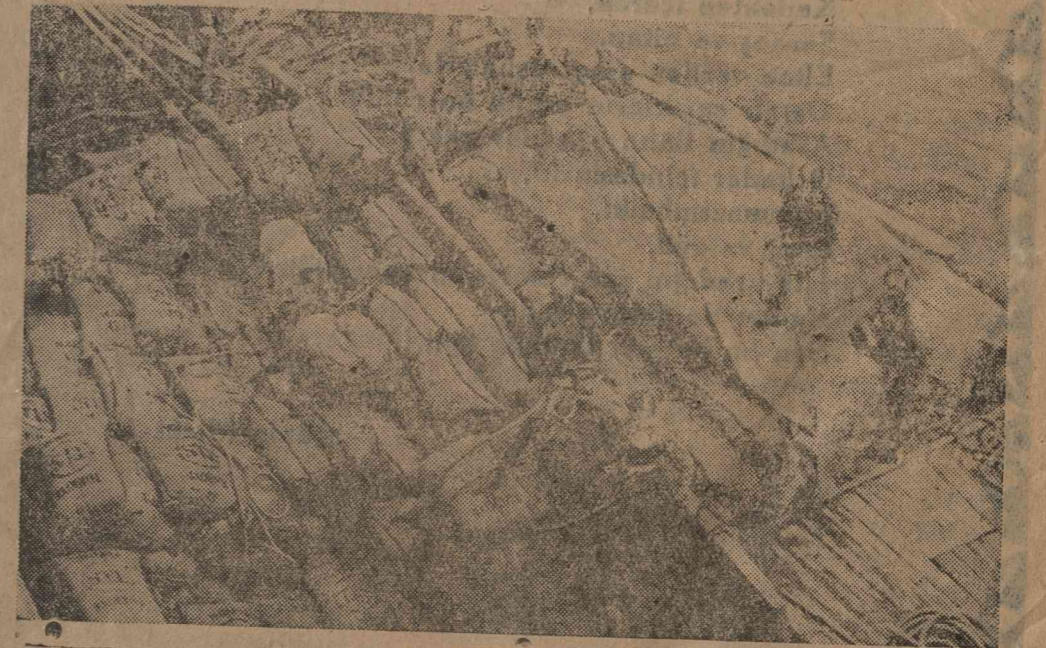
Satmışım tabancamı sıra geldi bıçağa
O incecik bellerin nasıl gelir kucağa

Asma senin dalından yemiş alırım
El attım memesine dedi bana görmemiş

— devamı var —

Fındıklar toplanırken

Fındıklar yüklenirken

Cemiyet

Cemiyet,
Sen bu haşmet önünde,
Bir değil, beş değil. beşyüz değil
mütemadiyen eğil.
Bu bir ibadettir
Cemiyete karşı.
Yaratan, yaratılan ondan ibarettir
Kürs'ü ve Arş'ı,
Beyhude arama bulamazsın uzaklarda,
Sen onu içinde saklar da,
Yine bir heyûla gibi,
Belki de bir hâlya gibi
Bulutları geçerek,
Meçhul bir elin sunduğu
Kadehten içerek,
Serhoş ve bitap,
Eline verilen asayı cehaletle
Demir çarıkların eskitti bu çölde.
Aradığın ilâha o kadar yakın
O kadar içindesin ki,
İnanmazsınbelki,
İnan ve eğil.
İşte aradığın şey cemiyetin kendisidir.
Bu ses de onun sesidir.
Sen bu haşmet önünde eğil !.

Münir Melâi

Halkevi

Haberleri

* Evimiz İngiliz kâltür heyetinden mister Kook tarafından açılan A-B. İngilizce kursuna 75 erkek 43 kadın devam etmiştir.

* Ticaret bakanı Trabzon millet vekili Raif Karadeniz evimizi ziyaret ederek tüccarlarla ticarî ve iktisadî işler üzerinde bir konuşma yapmıştır.

* Denizciler bayramı evimizin iştirakile parlak surette kutlanmış deniz sporlarında birinci gelenlere evimiz tarafından üç kupa ve 4 deniz mayosu hediye edilmiştir.

* Valimiz Salih Özdemir Gündayın başkanlığında belediye daimi encümeni ve ticaret odası üyeleri toplanarak memleketin ekonomik durumunu incelemiş ve alınan kararlar ferdası günü aynı şalonda ticaret ve ekonomi bakanlarına arz edilmiş ve bu konu üzerinde ekonomi bakanı Rize millet vekili Fuat Sirmen tarafından uzun bir konuşmadan sonra müsbet bir karara varılmadan toplantıya son verilmiştir.

* Yine bu aylar içinde evimizi ziyaret eden dışişleri bakanı Hasan Saka ve Bayındırlık bakanı Sırrı Day salonu dolduran halkla mem-

leket işleri üzerinde etraflı birer konuşma yapılmıştır. Bilhassa liman tesisatı için yapılan temel atma töreninde evimiz hoparlo tesisatından ve sair yardımlardan çok istifade edilmiş ve hizmet memnurlukla karşılanmıştır.

* Yine bu aylar içinde İngiliz kâltür heyeti tarafından açılan çocuk resim sergisi ilgi ile karşılanmış, aynı zamanda İngiliz profesörü Rad tarafından üç konferans verilmiş ve filimler gösterilmiş ve çok istifade edilmiştir.

* Ankara tıp fakültesi profesörü doktor Marciyonu tarafından evimiz polinikliğinde parasız olarak bir ay kadar cilt hastalıklı halktan yüzlerce kimseyi parasız bakmış ve verilen reçetelerin ilaçları evce temin edilmiştir.

* Evimiz güzel sanatlar kolu 18-7-946 günü Akçaabata giderek orada halk türküleri ve alafranga konser ve belediye bahçesinde açık hava temsili verilmiş, 1800 kadar Akçaabatlı'nın dinleyip seyrettiği bu kor gösterisi çok takdir edilmiş ve heyet başkanı evimiz idare müdürü bay Emine teşekkürlerini bildirmişlerdir.

* C. H. P. İlçe binaları inşaatına yardım maksadile tertiplenen ve çok değerli eşyayı ihtiva eden eşya piyangosu 23-7-946 günü çekilmiştir.

* Sosyal yardım kolu tarafından hazırlanan uyuz ilacı 250 kadar fakir halk ve köylüye dağıtılmış ve bu vatandaşların sıhhatları sağlanmıştır.

* Evimiz tarafından yapılan yardımla 1600 kilometre yol kat etmek üzere iki atlet bisikletle doğu anadolu gezisi yapılmıştır.

Evimiz sosyalyardım kolu tarafından 68 fakir halkın ilaçları temin edilmiştir.

İngiliz kültür heyetinden doktor Marsoni tarafından 16-7-946 nü ilmi bir konferans verilmiştir.

Evimizin müze kolu tarihi eserlerin tetkikine bu aylarda da devam etmiştir.

* Halkevimizin kitap salonlarında haziran ve temmuz ayları içinde geceleri ve gündüzleri fasilasız devam eden okuma grafiğine göre okullardan 217 öğrenci tarafından 200 edebî eser 23 umumî eser, 1 güzel sanatlar, 10 dergi, 3 nazari ilim, 1 sosyoloji, 3 tarih ve coğrafya, 4 ameli ilimler, 1 tatbiki ilimler 2 felsefi ilimlere ait kitap okunmuştur. 5 memur, 4 serbest zevat muhtelif kitap ve gazete ve dergi okumuştur. Bu iki ay imtihanlara rastladığından geçen aylara nisbetle okuma işi eksiktir. Yalnız bu iki ay içinde fakir öğrencilerin ders çalışmalarına pek yararlı kolaylık ve hizmet gösterilmiştir.

* Veremle savaş kurumu evimiz salonunda yaptığı 70 kişilik toplantıda faydalı kararlar vermiş ve fa-

aliyetlerine geniş yardımlarda bulunulmuştur.

* Şehrimiz motorcular cemiyeti evimiz salonunda iki toplantı yapmış temsiline karar verdiği şeytan piyesi provalarına temsil salonunda devam edilmiş 22-6-946 günü verilen şeytan piyesinin temsiline 900 seyirci gelmiştir.

* Valimizin iştirakile evimiz salonunda kutlanan toprak bayramında valimiz ve temsil kolu üyesinden M. Konuralp tarafından verilen hoparlolarla yayınlanan söylevleri binlerce kişi dinlemiştir.

* Şehrimiz dokumacılar cemiyeti tarafından evimiz salonunda yapılan 120 kişilik toplantıda mesleki kararlar verilmiştir.

İlân

C.H.P. Sanat Mükâfatı Müsabakası

1) C.H.P. Genel sekreterliğince bir piyes müsabakası açılmıştır.

2) Bu müsabakaya 1940 yılından sonra yazılmış ve basılmış veya basılmamış, oynanmış veya oynanmamış yalnız telif eserler kabul edilecektir.

3) Müsabakada birinci gelen 3.000; ikinci gelene 2.000; 1.000 lira mükâfat verilecektir.

4) Bu müsabakaya katılma şartnameleri, C.H.P. genel sekreterliğinden ve bütün halkevi başkanlıklarından alınabilir.

Bugün çıkmakta olan Halkevi dergilerinin listesi

Derginin Adı	Çıkaran Halkevi	Kaç günde Bir çıktığı
Taşpınar	Gaziantep	2 ayda bir
Çorumlu	Çorum	ayda bir
Doğuş	Kars	ayda bir
Erciyes	Kayseri	onbeş günde bir
Fikirler	İzmir	iki ayda bir
Gediz	Manisa	onbeş günde bir
Görüşler	Adana	ayda bir
Halkevi	Eskişehir	ayda bir
İnanç	Denizli	ayda bir
İnan	Trabzon	iki ayda bir
Karadağ	Diğarbakır	ayda bir
Karaelmas	Zonguldağ	onbeş günde bir
Kaynak	Balıkesir	ayda bir
Konya	Konya	onbeş günde bir
Ondokuz mayıs	Samsun	onbeş günde bir
Taşpınar	Afyon	ayda bir
Türk Akdeniz	Antalya	ayda bir
Ün	İsparta	ayda bir
Uludağ	Bursa	ayda bir
Yeni Türk	Eminönü	ayda bir
Halk bilgisi haberleri	Eminönü	ayda bir

Neşriyat Müdürü :
Abdullah Günel

Besildiği yer :
Yeniyol Basımevi Trabzon

İNAN

TRABZON HALKEVİ KÜLTÜR DERGİSİ

25 kuruş

K A S I M

Ye seri sayı

1946

26

İki ayda bir çıkar

Balkan Türkleri

Yazan : A. Günel

Beş altı asır hakimiyetimizde kalan ve bir Türk anavatanı haline gelmiş olan Balkan yarımadasının, ne suretle elimizden çıktığı malumdur. Rumeliden Türk hakimiyetinin çekildiğinden ancak 34 sene geçmiştir; Bu kısa müddet içinde Rumelide Türk hakimiyetinden kalan hatıra ve izler, ötede beride tutunmağa muvaffak olmuş bazı mimari eserlerle, kenar köşede kalmış bir avuç zavallı Türk

halkıdır. Ruçhan telerrans sahibi olmayan ve medeni incelikten anlamayan Balkanlılar, otuz dört sene içinde bu toprakları sözde Türk renginden, Türk kususiyetinden azade kılmak için, asırların yarattığı ve yığıdığı bütün medeniyet asarını yıkıp, sildikten başka; Bu kısa müddet içinde Türk soyunu da; her türlü hayat haklarını yok edecek surette tazyiklara uğratarak, ya imha veya hicrete mee-